

بیا سفری

و به

مرا درون

پیدا تصویر گران

کن! ژاپنی

مهناز انصاری

تصویرسازی کتاب کودک در ژاپن، دارای خصلت های ناب و منحصر به فرد، به همراه هویت و فرهنگ ژاپنی است. در این مقاله، شاهد نمونه هایی از تصویرسازی های کتاب کودک هنرمندان معاصر ژاپن هستیم، همراه با گفت و گوهایی خلاصه، صمیمانه و بی آرایش از آن ها در مورد کارشان.

در این آثار دو گرایش قابل تشخیص است: گرایش سنتی و بومی و گرایش به مکاتب غربی. در نوع اول، عشق به طبیعت، طراحی شهودی، تجسم رویدادهای زندگی، استفاده از رنگ های درخشان، درخت، گل، خانه ها و باغ های ژاپنی، شالیزارها و کوه ها را می بینیم. گویی تصویرگر، خیال و ناخود آگاه خود را هم چون یک شعر زیبای هایکو بر بوم سفید جاری کرده است. هنرمندان تصویرگر ژاپنی در سده اخیر با حفظ مضامین، مفاهیم، رنگ، ترکیب بندی و زاویه دید و سایر عناصر بومی و سنتی، فضایی نو برای کودکان و جامعه امروزی خلق کرده اند. تصویرسازی ژاپنی، میراث همان تاریخ و همان مردم عاشق طبیعت است. هنرمند، یک شکوفه گیلاس را به سان با ارزش ترین موهبت آسمانی، در کارش ستوده است و لطافت، تازگی، رنگ و بوی آن را به ساده ترین و زیباترین شکل به کودکان امروزی ساکن در شهرهای شلوغ و آپارتمان های بی روح نمایانده است. در این آثار، فانتزی را می بینیم، ولی نه از نوع والد دیزنی، بلکه فانتزی اصیل ژاپنی با مفاهیم و رنگ و لعاب و احساس بومی که شخصیت های آثار اماکیمونو<sup>۱</sup> را به یاد می اندازد.

در گرایش دوم، تأثیر مکتب های چون امپرسیونیست و اکسپرسیونیسم را همراه با عناصر و روحیات ژاپنی می بینیم. تصویرگر ژاپنی، هنر غرب را در راستای عناصر خانگی در اثرش پرورانده و به هنری ناب، خلاق و اصیل رسیده است. در این بخش نیز سنت ها و اصالت های تصویری و مفهومی، بر عناصر غربی و قرصی غلبه یافته اند.

اثر ماروزاما آکیکو



اثر موری هیروکو



اثر تاکاکو کاتو



اثر سوچورو هیناتایاما



اثر ماهیرو آگوچی



### سوچورو هیناتایاما<sup>۲</sup>

۲۵ سال پیش قصد داشتم یک هنرمند واقع‌گرا بشوم، اما یک تابلو کوچک چاپ نقش قالب چوبی (wood block print) در یک رستوران مسیر زندگی مرا عوض کرد. تابلویی که به نظر می‌رسید با خام دستی و زمختی اجرا شده است، مرا برای مدت‌ها خیره به خود نگاه داشت و اولین بار بود که احساس می‌کردم به هنرمندی که نمی‌شناختم، حسادت می‌کنم؛ چرا که می‌توانستم تمام لذتی را که هنگام انجام آن کار برده است، تصور کنم. بعدها فهمیدم آن تابلو، کار «شیکو موناکات»<sup>۴</sup> بوده است.

### موری هیروکو<sup>۵</sup>

موقعی که قرار است تصویر جدیدی خلق کنم که بتواند برای کسانی دوست داشتنی باشد، تجربه‌های پر شور برای خودم به وجود می‌آورم. قرار گرفتن رنگی بر رنگ دیگر، تولید یک رنگ بر یک سطح سفید خالی و تجربه سکوت در لحظه‌های آفرینش. می‌خواهم در همان لحظه ناگهانی و پرشوری که در تماشای اشیا - گلها، درختان، طبیعت و کودکان - برایم به وجود می‌آید، طراحی می‌کنم. می‌خواهم به آفرینش تصاویری ادامه بدهم که پر از نور و شعر و عشقند.

### ماروزاما آکیکو<sup>۶</sup>

من در تصاویرم صورت‌های ظریف و تنه‌های کشیده دختران را نمایش می‌دهم. زیبایی‌ای را که در صورت یک زن نمایش می‌دهم، الزاماً از صورت مدل‌هایم نمی‌گیرم؛ چرا که هر قدر صورت واقعی زیبا باشد، از آن کمالی که من دنبال می‌کنم، برخوردار نیست. به عبارت دیگر، به جای زیبایی‌ای را که عکاس از صورتی ثبت می‌کند، من سعی می‌کنم آن را آن گونه که خودم را درک کرده‌ام، کامل‌تر به تصویر بکشم. این آزادی بزرگ‌ترین لذت برای یک هنرمند است.

### نوبو تاکاسا<sup>۷</sup>

گذر فصل‌ها و تغییر طبیعت با رنگ‌های آزاد و دل‌فریبش، من را به یک بازی پر هیجان می‌برد. نجوای باد، چرخش باران و آرامش برف، عطر ملایم علف‌ها و صدای شادی حیوانات... و تصویرسازی راه برقراری ارتباط من با تمامی این‌هاست و هنگامی که کار می‌کنم، آرزو می‌کنم زیبایی بی حد و حصر طبیعت برای همیشه باقی بماند.

### ساجیکو کوبایاشی<sup>۸</sup>

من طبیعت را دوست دارم. با وجود این که سه سال است که به توکیو آمده‌ام، سرعت زندگی‌ام را از همان روال آرام گذشته‌ام تغییر نداده‌ام. گاهی می‌کوشم خودم را با سرعت محیط هماهنگ کنم، اما ناگهان خسته می‌شوم و کنار می‌کشم. شاید ذاتاً تنبل به دنیا آمده باشم! و تصاویرم هم به همین دلیل، این قدر آرام و بی تشویشند!

- در نوع اول
- (گرایش سنتی و بومی)،
- عشق به طبیعت،
- طراحی شهودی،
- تجسم
- رویدادهای زندگی،
- استفاده از
- رنگ‌های درخشان،
- درخت، گل،
- خانه‌ها و
- باغ‌های ژاپنی،
- شالیزارها و
- کوه‌ها را
- می‌بینیم

اثر یاسوکو ناگای



اثر شینوبو ماتسویی



اثر میتسو شینوزاکی



اثر ری یونوسو که کونو



اثر یانا کا سوگیتا



اثر ساچیکو کوبایاشی



هنرمندان  
تصویرگر ژاپنی  
در سده اخیر  
با حفظ مضامین،  
مفاهیم، رنگ،  
ترکیب‌بندی و  
زاویه دید و  
سایر عناصر بومی  
و سنتی، فضایی  
نو برای کودکان  
و جامعه امروزی  
خلق کرده‌اند.  
تصویرسازی  
ژاپنی، میراث  
همان تاریخ و  
همان مردم  
عاشق طبیعت  
است

### سیچی هایاشی<sup>۹</sup>

خیلی علاقه دارم کتاب‌هایم پر از تصاویر و جملات قشنگ باشد. اما عملی کردن این موضوع همیشه آسان نیست. موقع کار از ضربه‌های آزاد و محکم قلم مو برای خلق تصاویرم استفاده می‌کنم...

### شینوبو ماتسویی<sup>۱۰</sup>

تصور کنید باد روی یک دشت گل وحشی می‌وزد. آیا شما بدون توجه می‌گذرید، یا می‌ایستید و به این موسیقی گوش می‌دهید؟ به عالم رویاهایم پیوندید؟ و در کلمات گیاهان آن پیغام پنهان را می‌شنوید؟ در قلب هر کس یک فانتزی منتظر تولد است، آوای گنگی که فریاد می‌زند: بیا و مرا پیدا کن، من این‌جا هستم.

### یاسوکو ناگای<sup>۱۱</sup>

در کارگاه من، همیشه صدای موسیقی به گوش می‌رسد؛ باخ، موتسارت، پریسلی و... این موسیقی دوران من است؛ موسیقی‌ای که با عناصر تصویریم هماهنگ است. موقعی که به موسیقی گوش می‌دهم، نوای آن با تصویرسازی‌ایم عجین می‌شود و تصوراتم گسترش می‌یابند. خیلی خوشحال می‌شوم اگر مردم نیز هنگام تماشای کارهایم، همان نوای دلنشین را تجربه کنند.

### میتسو شینوزاکی<sup>۱۲</sup>

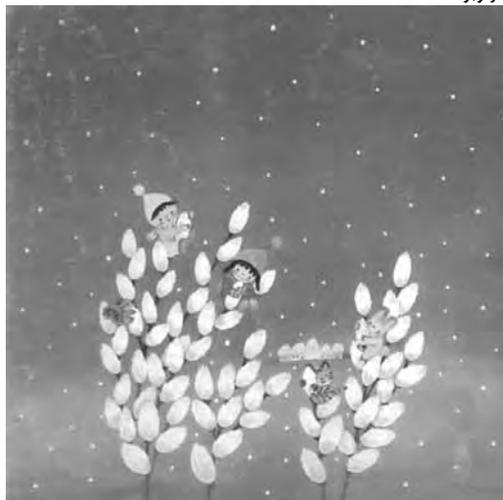
شعار من «لذت بردن از طراحی کردن» است، اما بین واقعیت و آن‌چه ایده آل من است، فاصله بزرگی وجود دارد. در روند کار ابتکار عمل، دانش، تکنیک و قدرت تحلیل همراه می‌شوند تا لحظه‌های پر لذت و شگفت‌آور آفریده شوند. در تمام این مراحل دلم می‌خواهد روح بازی کردن و رها بودن را با تمام وجود حس کنم تا بتوانم از مرحله «می‌خواهم با لذت طراحی کنم»، به مرحله «می‌توانم با لذت طراحی کنم» برسم. این آرزوی من و مدار افکارم است.

### تااکو کاتو<sup>۱۳</sup>

من می‌خواهم همیشه نسبت به همه اجزا و تصاویر موجود در زندگی‌ام حساس باشم تا بیشترین احساس را که در لحظه رخ می‌دهد، درک کنم. من می‌خواهم فقط آن‌چه را که احساس می‌کنم، بکشم. همین برایم کافی است که بگویم: «یک حس جالب در چیزی وجود دارد» یا «یک حس خنده دار» یا «یک حس عجیب».

### ماهيرو اگوچی<sup>۱۴</sup>

یک تصویر، خلق یک جهان جدید است. به همین علت، فکر می‌کنم نباید واقعیت‌ها، بلکه اوهام را بازتاب دهم و یک



دنیای ساختگی را. تصویرسازی مثل یک بازی است که در آن خطها و علائم، بیشتر از هر گفت‌وگو و مجادله، حرف‌ها را انتقال می‌دهند.

### ری یونوسوکه کونو<sup>۱۵</sup>

من آدم‌هایی را که مثل آدم زندگی می‌کنند، دوست دارم و اشعار خیالی را که از تصاویر خارق‌العاده از شهرها و اقیانوس‌ها و ماه‌ها و چترها ساخته شده‌اند. در زمان‌های شادی و غم، من شهرها و اقیانوس‌ها را روی یک دوچرخه سوار می‌کنم و آن‌ها را توی دل آدم‌هایی که دوست‌شان دارم، تاب می‌دهم و بهترین کاری که می‌توانم بکنم، این است که آن‌ها را به دنیای رویاها و دنیای عشق راهنمایی کنم.

### یاتاکا سوگیتا<sup>۱۶</sup>

وقتی شغل مرا می‌پرسند، جواب می‌دهم طراح گرافیک، تصویرساز، نویسنده کتاب و نقاش، هم چنان که استاد دانشگاه هستم. چهل سال از زمانی که تحصیلات هنری را تمام کرده‌ام و برای اولین بار به عنوان یک طراح گرافیک وارد جامعه شدم، می‌گذرد. در تمام این مدت، در تمام فعالیت‌های خلاقه‌ای که ذکر کردم نیز کار کرده‌ام، و به کاری که کرده‌ام اطمینان دارم. اما بازتاب تمام این کارها چه بوده است؟ اصول و قواعد بسیار، ما را مطیع و احساس ما را سخت می‌کند. به همین دلیل، همیشه ترجیح می‌دهم یک آدم معمولی باقی بمانم، دستخوش حوادث بشوم و از این سو به آن سو برده شوم.

### پی‌نوشت:

- 7 Nobue Takasa
- 8 Sachiko Kobayashi
- 9 Seiichi Hayashi
- 10 Shinobu Matsui
- 11 Yasuko Nagai
- 12 Mitsou Shinozaki
- 13 Takako Kato
- 14 Mahiro Eguchi
- 15 Riunosuke Kono
- 16 Yataka Sugita

۱ - هایکو، مهم‌ترین نوع شعر ژاپنی، کوتاه‌ترین قالب شعری است که در ادبیات جهان می‌توان یافت، مرکب از هفده هجا که برخی از بالاترین احساس‌های بیان‌ناپذیر انسان در آن ریخته می‌شود. هایکو، بیان روشن شدگی یا اشراقی آنی است.

۲ - هنر تصویری در ژاپن، از زمانی متداول شد که راهبان بودایی و صنعتگران کراهایی و چینی در آن‌جا اقامت گزیدند. ژاپنی‌ها در نقاشی‌هایی که روی دیوارها یا بر سطح پرده‌های چند لته، برای آرایش کاخ‌های سلطنتی و کوشک‌های اشراف اجرا می‌کردند، به تجسم سرزمین خویش روی آوردند. علاوه بر این، همگام با رشد ادبیات ملی، داستان‌های عامیانه و ادبی، مضمون‌های تاریخی، زندگی‌نامه‌ها و غیره را روی طومارهای افقی به تصویر کشیدند. این نوع نقاشی طوماری، اماکیمونو نام دارد و قدیم‌ترین نمونه آن، مصورسازی افسانه گنجی، توسط تاکایشی - نقاش درباری سده دوازدهم - است.

### منابع:

1- fairy tales & fantasies in illustration / Tokyo/japan/1992

پاکباز، رویین: **دایره المعارف هنر**، فرهنگ معاصر، تهران،

چاپ دوم، تابستان ۷۹

3 Sujurou Hinatayama

4 Shiko munakat

5 Mori hiroko

6 Maruzama Akiko

در گرایش دوم  
گرایش به  
مکاتب غربی)،  
تأثیر مکتب‌هایی  
چون امپرسیونیست  
و اکسپرسیونیسم  
را همراه با  
عناصر و روحیات  
ژاپنی می‌بینیم.  
تصویرگر ژاپنی،  
هنر غرب را در  
راستای عناصر  
خانگی در اثرش  
پرورانده و  
به هنری ناب،  
خلاق و اصیل  
رسیده است